

La Femosa

Núm. 162

ARTESA DE LLEIDA, gener-febrer de 1996

Revista d'opinió i informació local

Edita l'Agrupació
Cultural *La Femosa*,
carrer dels Gallarts, 7.
25150. Artesa de
Lleida.

*

*Aquesta
publicació local
rep el suport de:*

Generalitat de
Catalunya
(Dept. de Cultura).

Diputació de
Lleida
(Institut d'Estudis
Ilerdencs).

Ajuntament
d'Artesa de Lleida.

Els articles que apareixen a
les planes de *la femosa*
reflecteixen únicament
l'opinió de llurs signants.

2a. època.
Dipòsit Legal:
L-264-1981.

PÒRTIC

Cada vegada que encetem un nou any i hem d'escriure les ratlles d'aquest **PÒRTIC**, voldriem poder-hi reflectir amb les paraules justes, el nostre grau d'optimisme, ja que tot el que fem depèn del grau d'optimisme en què ens trobem per a poder seguir o no fidels a la tasca d'anar publicant aquests fulls. Fins ara sempre hem estat optimistes i per això encara som aquí.

De la mateixa manera que la nostra societat està llençada directament i accelerada cap aquest final de segle, a nosaltres ja se'ns ha començat a obrir més d'un interrogant. No podem acceptar els plantejaments de la nostra societat capitalista de fer o de convertir cada persona en un ésser individualista; que cadascú només pensi per a ell sol, pel seu propi interès, per allò que l'ha de portar a sobresortir per sobre els altres sense cap mirament ni escrúpol. No podem acceptar que la persona (les persones) es torni mesquina i que, per fruit del seu propi gaudi, es desentengui dels problemes que genera la nostra societat i que ens són comuns. No podem acceptar que l'home i la dona siguin, dins del nostre ambient, només individus, clients potencials de la mesquinesa i de la intolerància més absoluta.

Quan encetem un nou any i fem balanç de tot el que hem deixat endarrera, voldriem sentir-nos esperançats d'anar aconseguint, tots junts, un món millor. Voldriem sentir-nos optimistes i creure que el que fem encara és útil, que dins el nostre sentiment de grup, la feina que fem es bona per a fer-nos créixer i creure, cada cop més, en la nostra societat.

Així com no creiem en la societat de consum que ens fa esclaus de nosaltres mateixos, tenim la imperiosa necessitat de creure en les persones, en els homes i dones amb totes llurs misèries i limitacions, ja que, com humans que som, ens necessitem els uns als altres per avançar plegats cap a un món millor.

LA FEMOSA CUINA

OUS SORPRESA

Ingredients

3/4 l. de llet
8cullerades de farina
5 ous durs (d'un ou farem 4 parts)
1 pastilla d'avecrem
1 culleradeta de sal
Pa ratllat i dos ous (per arrebossar)

En un pot ficarem la llet, la farina, la pastilla i la sal i ho posarem al foc, remenant sense parar fins que bulli. Una vegada ha bullit es retira del foc. Sense deixar refredar, agafarem en una cullera la beixamel i anirem cubrint el quart d'ou donant-li forma de croqueta. Una vegada coberts tots els ous, deixarem refredar. Una vegada freds els fregirem passant-los per ou batut i pa ratllat. Es pot presentar aquest plat posant escalivada, olives negres al mig de la plata i tot voltant es col.loquen els ous.

&&&&&

NATA MUNTADA

Ingredients

Llet
Sucre

Una vegada bullida la llet la deixarem refredar; després, agafarem amb una cullera, la nata que ha fet i una cullerada grossa de llet i ho posarem en una tassa a la nevera sense tancar.
Quan es tingui la quantitat necessària, la posarem al pot del "minipimer" i la muntarem amb la "varilla" afegint-hi el sucre al gust.

Í N D E X

PÒRTIC	3
LA FEMOSA CUINA	4
NOTES I NOTÍCIES	6
BALANÇ DEMOGRÀFIC DE L'ANY 1995	9
LA RECOLLIDA SELECTIVA A ARTESA: BALANÇ	11
<u>Per Alternativa Ecologista d'Artesa</u>	
ALIER: TOT MIRANT L'ENTORN	13
<u>Per Alternativa Ecologista d'Artesa</u>	
MOTS ENCREUATS	14
<u>Per M. N.</u>	
PARTICIPA, ARA POTS!	15
NOTA INFORMATIVA DELS RÈGIDORS DE L'ENTESA ARTESENCA	16
CONVERSA AMB UN CARRINCLÓ LEGAL	17
<u>Per Ramon Serra i Felip Domenech</u>	
COSES DEL NOSTRE TERME	22
<u>Per A. Costafreda</u>	
I JA FA QUASI 9 ANYS	23
<u>Per Felip Gallart i Fernández</u>	
EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES AL JACIMENT DE MINFERRI	24

LA PORTADA: Preparant l'olla barrejada de la festa de Sant Antoni

FESTES DE NADAL

Durant el període nadalenc, s'han organitzat tot un seguit d'actes propis d'aquests dies.

PESSEBRES

Podem començar dient que el Consell Parroquial va ser l'entitat encarregada del concurs de pessebres, i durant tots els dies va estar obert al públic una exposició de pessebres, amb un pessebre mòbil, creat manualment pel Benjamí Mor, al casal parroquial.

NADAL

El dia de Nadal, l'orquestra Passarella va amenitzar un gran ball de tarda, al vespre, tot just havent sopat va tenir lloc un recital de cançó mexicana amb Paco Formoso i l'orquestra Passarella, i va continuar la vetllada amb ball fins ben entrada la nit.

CAP D'ANY

La Festa de Cap d'Any, organitzada per la Comissió de festes que regenta la Sala de la Llar del Poble, amb la col.laboració d'un grup de senyores, van fer que altre cop els veïns i veïnes d'Artesa puguéssim passar la darrera nit de l'any reunits en una gran Festa. L'àpat era deliciós, elaborat tot per aquestes mestreses. La Sala de la Llar del poble va engalanar-se per rebre als 200 artesencs que desitjaven acomiadar l'any 1995 amb la companyia i amistat dels seus amics. Evidentment hi va haver gresca fins a la matinada, i ball amb orquestra.

RECOLLIDA SELECTIVA

El nostre municipi, va ser objecte d'un reportatge que va emetre TV3 els dia dels innocents. Tot i que no és cap innocentada, sinó un fet real, Artesa va ensenyar a tota Catalunya que reciclar i fer una bona tria, no és gens difícil. Els artesencs demostrem amb aquest fet, que cal fer real el sentiment ecològic que tots portem dins. La planta de compostatge ha estat el darrer esgraó de tot un procés de més de 7 anys de durada de recollida selectiva. i altres infraestructures. El cost del servei és de 250.000 ptes/ més IVA.

REIS

Enguany el grup de joves, s'ha encarregat de dur a terme l'arribada del Gran Xambelan, per recollir les cartes de tota la quitxalla, i de la Festa de Reis, on va fer-se lliurament de gran quantitat d'obsequis i regals a la Sala de la Llar del Poble.

ESCALA EN HI-FI

També la gent jove del poble, va lluir-se en la realització d'un gran festival d'Escala en hifi, que va tenir lloc el dia de Reis, i que si més no demostrava el treball esmerçat i la gran harmonia i amistat que aquest tipus d'activitats crea entre tots els col.laboradors.

REVISIO DE LA XARXA D'AIGUA

El ple que va celebrar el dia 4 de gener l'Ajuntament, va acordar la contractació dels treballs de l'empresa Meriibérica S.A. de de tecció de fuites d'aigua. Amb aquests treballs es detecta siles xarxes d'aigua estan deteriorades tot deixant escapar gran quantitat d'aigua que a part de ser una despesa innecessària suposen un greu perill per als habitatges

CREACIÓ DE DUES BEQUES PER TEMES D'AMBIT LOCAL

Al ple de l'Ajuntament del dia 4 de gener de 1996 es va proposar la creació de dues beques per a estudis de temes d'àmbit local amb un import de 50.000 pessetes.

Si bé va aprovar-se la iniciativa, va deixar-se per un altre ple l'aprovació de les seves bases per considerar que no estaven suficientment estudiades i elaborades.

OBRES A LA BASCULA MUNICIPAL

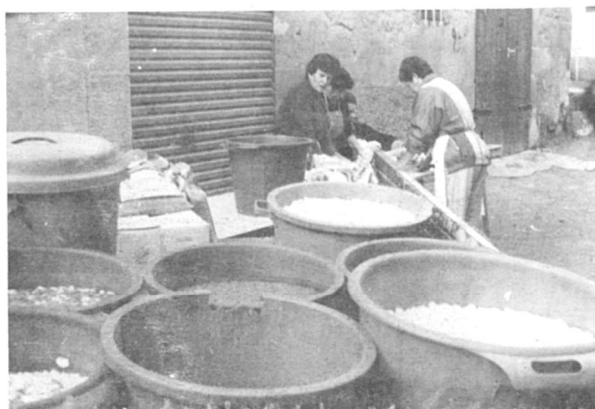
Segons es va informar al Ple de la sessió del dia 4 de gener de 1996, ha estat necessari clausurar la bàscula municipal pel seu mal estat i pel risc que això podia suposar. Es té la intenció de reparar-la, fer de nou la càseta i automatitzar la bàscula.

FESTA DE SANT ANTONI

El dia 17 de gener, Sant Antoni, va ser festa local. Per commemorar aquesta diada va tenir lloc la tradicional benedicció i posteriorment es va fer un dinar de germanor amb olla barrejada per a tothom.

Enguany l'olla barrejada va servir-se dins la Sala de la Llar del Poble, i va cuinar-se al carreró del Mixó. D'aquesta manera més de tres-cents artesencs i artesenques omplirem la Sala amb ganes de celebrar una gran diada i de compartir la festa.

A aquest àpat i va assistir el delegat del Govern de la Generalitat de Catalunya a Lleida, Sr. Francesc Vidal; el president del Consell Comarcal del Segrià, Sr. Francesc Teixidó; i el diputat de Vies i Obres de la Diputació de Lleida, Sr. Bordes.

BALANÇ DEMOGRÀFIC DE L'ANY 1995

	Total	Homes	Dones
Població de dret a 1 de gener de 1995	1232	617	615
Altes durant l'any 1995	52	32	20
Baixes durant l'any 1995	42	24	18

NAIXEMENTS

DIA

PARES

GRAU BOTANCH, TAMARA	09.01.1995	MIQUEL GRAU FARRE	M ^o DOLORS BOTANCH ORPELLA
DONAIRE BARBERA, ANA	10.02.1995	ANTONIO DONAIRE MORENO	VICENTA BARBERA LOZANO
SARLE PUY, CARLOTA	02.03.1995	PLACID SARLE MOR	CARLOTA PUY DRUDIS
PARDES FUSES, ISARN	22.05.1995	JORDI PARDES CARRIO	ELENA FUSES NAVARRA
OLIVE FARRE, ROSA	07.06.1995	XAVIER OLIVE GIBERT	ANGELES FARRE SAEZ
SALLA DRUDIS, IVAN	28.06.1995	MARC SALLA CAÑADA	MONTSERRAT DRUDIS MORILLO
GARROS PAEZ, ALBA	02.08.1995	ANTONIO GARROS IGLESIAS	ANA MARIA PAEZ GONZALEZ
CARRERA ARGILES, DAVID	26.08.1995	JOSEP MARIA CARRERA FORNALES	MONTSERRAT ARGILES ANDRES
MASIP PIÑOL, NURIA	16.11.1995	BENITO-PEDRO MASIP MONN	ELISA PIÑOL MASIP
REBULL BERENGUE, MARIONA	24.11.1995	JOSE REBULL CURCO	TERESA EULALIA BERENGUE PRAT

DEFUNCIONS

DIA

EXPOSITO PEDRO, JOSE	08.02.1995
COSTAFREDA DOMENECH, FELICIANO	17.03.1995
CIVIT CIVIT, CARMEN	09.03.1995
BATLLE ORO, EUSEBIA	04.05.1995
TEIXIDO PUIG, ROSA	11.05.1995
BONASTRE GUIXE, ROBERTO	22.07.1995
BESORA PARIS, MARIA	09.08.1995
GARROS OLOMI, RAMON	27.10.1995
SUSIN BARINGO, NATIVIDAD	14.11.1995
PEIRO BOSCH, MARIA	15.11.1995
ESCOLA BENET, JOSE	16.11.1995
ORO CASTILLO, TERESA	01.12.1995
GALLART BOSCH, ROSARIO	07.12.1995
SANAGUSTIN OLIACH, JUANA	20.12.1995

MATRIMONIS

DIA

SALLA CAÑADA, MARC DRUDIS MORILLO, MONTSERRAT	22.01.1995
SOLANELLES BATLLE, MIQUEL CURCO RIBELLES, M. ANGELS	04.03.1995
GARCIA GUERRERO, ANTONIO TAPIA GONZALEZ, AUXILIADORA	17.03.1995
MLOPEZ MORA, HIPOLITO CORTADO, MARIA TERESA	31.03.1995
CARRERA FORNALES, JORDI FARRE AMBROS, MONTSERRAT	30.04.1995
BARBERA LOZANO, MARCEL·LI DUAIGUES MARTI, M. MERCE	30.04.1995
MASIP ARQUES, FRANCESC PEIRO BONET, ROSA MARIA	23.07.1995
MASBERNAT OLIETE, JORDI SOLBES-GODINA, SONIA	11.10.1995
MESTRES LLUSA, CARLES ESCAR PARIS, GEMMA	14.10.1995
PIFARRE FOLA, SALVADOR GALLART OLOMI, MARIA JOSE	29.10.1995

LA RECOLLIDA SELECTIVA A ARTESA: BALANÇ

Quan hom fa balanç d'una activitat se sol tenir com a punt de mira preferent els guanys econòmics i pensem que, certament, l'economia cal tenir-la en compte però en el nostre cas cal valorar també la implicació ètica i ecològica que ha suposat l'esmentada activitat.

Des d' un punt de vista estrictament ecològic, s'ha evitat de llençar a la natura - des que vam començar el curs 1987/88 fins avui- més de 200.000 kgs de brossa que s'han reconvertit - mitjançant el reciclatge- en nous materials (paper, vidre, ferro...) per a produir nous productes amb un impacte ambiental inferior i evitant d'utilitzar matèries primeres, cada cop més escasses. Restaria encara a les nostres deixalles un 65% d'escombraries si no s'hagués actuat amb la planta de compostatge que pot arribar a recuperar-ne d'un 45 a un 50% de manera que sols quedaria un remanent rebutjable d'un 12 a un 15% i això és el que Artesa hauria de lliurar al Consell Comarcal un cop clausurat l'abocador municipal. Dissortadament només treu a hores d'ara la matèria orgànica un 45% dels veïns, i quan s'hagi d'aplicar el cànon per quilos de rebuig serà el municipi globalment qui se n'haurà de fer càrrec.

El primer mes que va començar la recollida (octubre) es van repartir gratuïtament 4.000 bosses de paper. En aquell moment el percentatge de participació va ser del 90%. De bosses a les botigues se n'han venut 6.000 (mesos de novembre, desembre i quasi

tot el gener) Per tal de mantenir el percentatge citat, caldria haver-ne despatxat 12.000. També és cert que l'índex de participació- que com ja hem dit actualment és del 45% - s'està mantenint, però seria aconsellable que al marge de qualsevol consideració personal o ideològica es valorés l'activitat en ella mateixa, principalment i en primer lloc pels avantatges ecològics, i hom es decidís a participar.

Des d' una vessant més ètica i sociològica, el fet d'haver obert un interrogant sobre la nostra responsabilitat en la preservació del medi-ens diu també que la tasca de tots plegats no ha estat endebades i no seria ni arriscat ni presumptuós de dir que Artesa es pot comptar actualment entre els pobles de Catalunya més conscients sobre aquest tema.

Si mirem la vessant econòmica cal dir que el curs 1994/95 en què vàrem portar els materials als Alamús, es va recollir aproximadament 80.000 kgs dels quals s'ha percebut **150.000 pts.** (30.000 de les quals s'han destinat a l'Escola d'Artesa per la tasca que fan els escolars de repartir circulars i donar informació sobre el contingut de les mateixes a tota persona que els la demani). Durant aquest any en curs només amb 5 mesos de recollida (agost-desembre 95 en què portem els materials al Vilella Felip de Lleida), s'ha recollit els següents quilos, i s'ha obtingut els guanys que segueixen:

	quilos	pessetes
vidre	9.220	9.220
paper	12.140	110.190
ferralla	4.730	40.870
plàstics	6.000	-----
piles (aprox.)	84	-----
medicaments	30	-----
total	32.204 quilos	160.380 pts.
	IVA 16 %	25.660

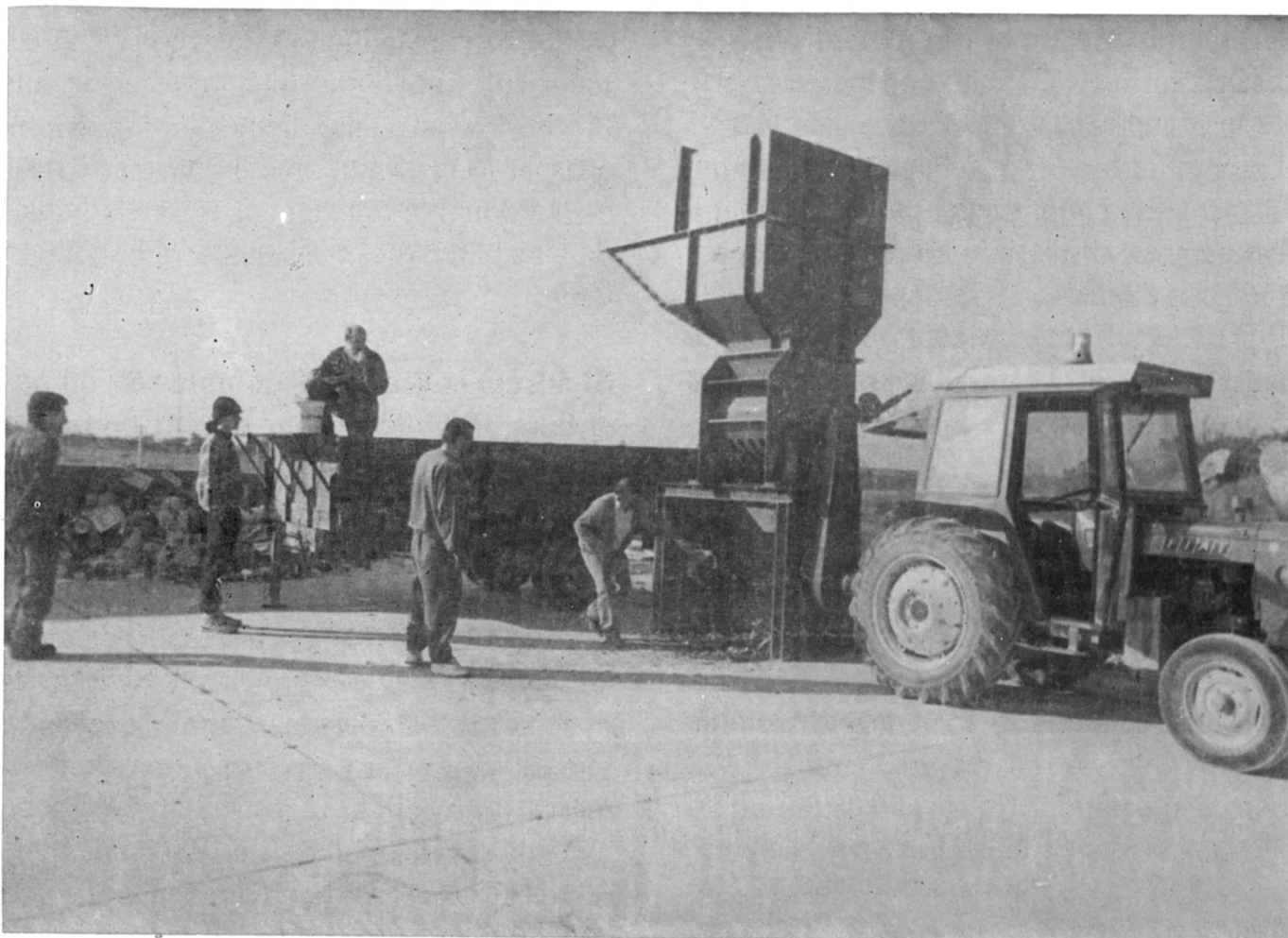
180.040 Pessetes (5 mesos)

Per Nadal, l'Alternativa va visitar la paperera ALIER de Rosselló, empresa que només treballa a partir de paper vell, és a dir que tot el paper que produeix (500.000 quilos diaris) és paper reciclat. Davant el nostre comentari que ens aniria molt bé de disposar d'una compactadora, ens va comentar que en regalaria una al municipi per tal de poder activar la tasca de la recollida seleccionada.

Tot continuant endavant amb aquesta activitat que ens honora, quan s'implanti per llei el 1997 serà per a nosaltres un gaudi veure com estem al dia del que la llei exigeix.

"La natura no és una font enexhaurible de recursos, preservar-la és cosa de tots"

Alternativa Ecologista d'Artesa.

alier.

TOT MIRANT L'ENTORN

El món de les papereres o fàbriques de paper és sovint vist -per la gent que ens preocupa el medi- com un factor d' alteració del mateix, és a dir com una font de contaminació sobretot de l' aigua. I no està tan lluny el record de la paperera de Balaguer que empastifava el nas de tot aquell que s' hi apropava a dos quilòmetres a la rodona.

Es evident que tot canvia i ja no és una utopia afirmar que avui ja hi ha indústries que a part de sobreviure i guanyar pocs o molts calerons també es preocupen del medi ambient. D' entre aquestes empreses caldria destacar l' empresa «Alier» de Rosselló.

La paperera té una llarga tradició a Catalunya ja que fa més de 150 anys que va començar les seves activitats industrials., però és sobretot a partir de 1955 quan es dona a conèixer en la fabricació de sacs i, dedicant el seu esforç al **reciclatge i tractament de fibres**, opté el reconeixement internacional. Els seus clients s' escampen per Europa. També produeix paper per a embalatges industrials, cartró ondulat, paper per a caixes d' usos agrícoles i altres tipus de caixes per a contenir qualsevol producte des de sabó per a la roba fins a pastes.

La matèria primera que utilitzen sempre és paper vell. Cada dia produeixen 500.000 quilos de paper reciclat. Una altra característica destacable seria l' escàs impacte mediambiental ja que disposa d' una ària d' investigació que inverteix en aquest aspecte. D' aquesta manera la polpa del paper s' aprofita al màxim. També es va passar de la despesa de 120 litres d' aigua per minut a 30. L' aigua que s'ha de llençar un cop ha fet la funció, es recicla prèviament per mitjans biològics naturals a través de la tècnica anaeròbica. Darrerament han aconseguit de recuperar la deixalla que fins ara era irrecuperable, restes de plàstics i pòsits i barrejant-ho amb fusta (sovint també de mobles vells) n' han fet un test per a contenir plantes de manera que es pot enterrar amb la mateixa planta i així es recupera en forma de contenidor i adob alhora.

La relació d' Artesa amb Alier S.A. ha estat significativa ja que en interessar-se per les activitats de reciclatge i protecció del medi va valorar molt positivament l' activitat de la recollida selectiva que porta a terme el nostre municipi, i va decidir de facilitar-nos gratuïtament les primeres bosses de paper (4.000 kgs) per a contenir la matèria orgànica. En aquests moments, també en aquesta línia, ens cedirà gratuïtament una compactadora ja que compactat el paper ocupa menys espai i amb menys viatges se' n pot treure més quilos. El mateix podem dir dels plàstics.

La nostra visita a l' empresa va ser un plaer ja que finalment es comença a demostrar que preocupar-se pel medi ambient no és només una obligació del polítics i de les persones conscienciades sinó que és un deure de tots.

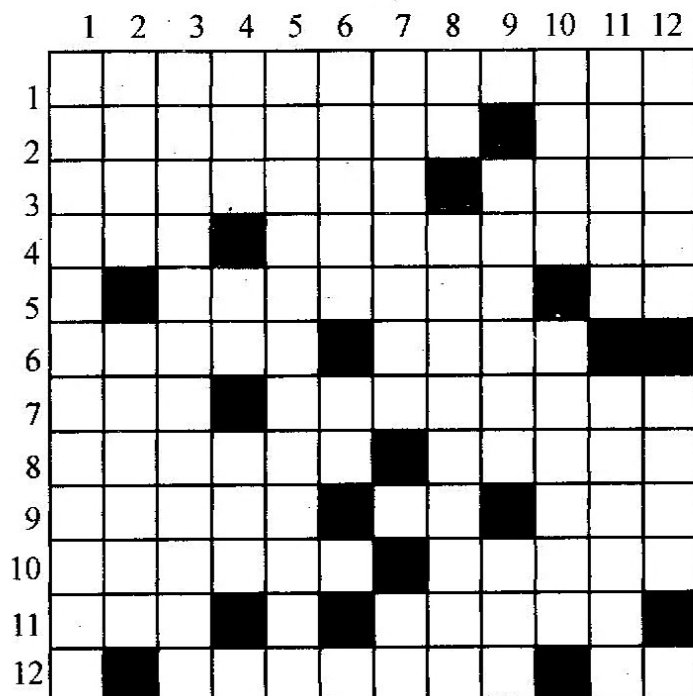
La visita a l' empresa està oberta a qualsevol grup des d' escolars fins a la gent gran. Per cert, us la recomanem.

**La natura no és una font inexhaurible de recursos, preserva-la és cosa de tots»
A.E.A. Alternativa Ecologista d' Artesa.**

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1. Aparell de filmació i projecció de pel·lícules cinematogràfiques.
2. Procediran, provindran. Nom de consonant.
3. Paràsit que habita a l'intestí prim humà. Marca, senyal en alguna cosa.
4. Al revés, empresa nord-americana dedicada a les telecomunicacions. En física, diagrama termodinàmic.
5. Consonant. Individu otomà en temps d'Osman I. Al revés, article de casa nostra.
6. Prefix grec que significa "nou" (el número nou). Persona que tornava molt rica de les colònies.
7. Tres vocals. Ésser que és alhora diví i humà.
8. Al revés, tell, arbre de les tiliàcies. Cérvol, cabra.
9. Al revés, suc de l'estómac. 3,1416. Sis-cents cinquanta.
10. (..... Hispanus) nom amb què és conegut el papa Joan XXI. Que no està clarament definit.
11. Nom de consonant. Vocal. Al revés riu de la conca mediterrània que desguassa entre Barcelona i Badalona.
12. Vocal. Farà un tastet. Interjecció de salutació o bé per a cridar algú.

VERTICALS

1. De l'Europa central.
2. Al revés, tingui por. Riu de l'antiga URSS que desguassa a la mar Bàltica.
3. Caràcter nacional.
4. Nom de consonant. Símbol del Seleni. Lliga Universitària Nacional. Vocal.
5. Certa assignatura escolar de molt mala fama.
6. Olor agradable. Pronom de segona persona. Consonant que pluralitza. Una altra consonant.
7. Caràcter d'una persona. Fòsfor. Que té bona salut.
8. En quin lloc. Que s'alimenta de glans.
9. Símbol del gram. Dona que fa les feines d'una casa. Unitat de sensibilitat elèctrica.
10. Darrera. Cert joc de cartes anglès.
11. Batalla molt famosa de la guerra de secessió de Texas. Íncub, dimoni al qual se li suposa plaers carnals.
12. Font lluminosa que il·lumina la via pública. Diner, pessetes. Vocal.

(Solucions a la pàgina 23)

PARTICIPA, ARA POTS!

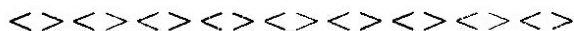
Amb motiu de l'entrada en un nou any, la Femosa estrena en aquestes pàgines un nou espai i un nou rept; us expliquem. Des de sempre, una de les idees fonamentals d'aquesta institució ha estat la de desvetllar en la gent, en la població, en tots nosaltres aspectes culturals. Com que això de la cultura és una cosa prou abstracta per perdre'ns-hi tots plegats, moltes vegades ja ens hem sentit prou contents de desvetllar qualsevol cosa, és igual, el cas és desvetllar, fer perdre la son.

Amb aquest lloable anhel i altres institucions porten ja uns quants anys de treball constant tenaç i fatigable. Hem tingut la sort finalment de convergir en intencions amb l'esperit dels nostres governants nacionals, i per fi (*i ara bé la bona notícia final*) contar amb un suport tangible, físic i concret per avançar en aquest treure son. En resum i ràpidament: des de les més altes intàncies del **Voluntariat i la Participació Ciutadana** s'ha endegat un pla per informar, alliçonar i motivar els habitants de cada població per participar en tot allò de cultural i associatiu que visqui als nou-cents i escaig municipis del nostre país.

A Artesa li ha tocat en sort dins aquest pla un becari recent titolat en **Gestió Cultural per la UPF**, que ens brindarà des de les pàgines de aquesta exhaustiva informació sobre com i on podem participar en el nostre poble, a l'hora que reflexionarà i aconsellarà per cada associació el tipus ideal d'acòlit.

Sense res més a dir us deixem amb la que creiem, serà una de les notícies estrella d'aquest 96:

Participa, ara pots!

1. Presentació primera (Text dels Serveis Territorials).

Josep Catapí, autor d'aquest treball, llicenciat en **Gestió i Auditoria Cultural per la UPF**, fill dels Omells de Na Gaia no ha "caigut" a Artesa de Lleida per atzar. Si partim d'una premisa clàssica, però encara molt vàlida en les ciències socials d'allò de "Dominus quod dominus at Caesar quod Caesar", Artesa es mereix en Josep Catapí i Josep Catapí es mereix Artesa.

Hem pogut doncs, dotar un poble culturalment despert, associativament desenvolupat, esportivament aplicat i políticament complex d'una de les promeses de la generació de **Gestors i Auditors Culturals** d'aquest país; objectiu, esquemàtic i clarivent, analitzarà amb la seva fina sensibilitat l'entramat d'associacions, ens i altres organismes que vertebrin la realitat social d'aquest poble. Tindrem llavors a les mans un document històric per un poble i un país millors.

NOTA INFORMATIVA DELS REGIDORS DE L'ENTESA ARTESENCA

El passat dijous 25 de gener ens vam veure obligats a abandonar el ple de l'ajuntament després d'aprovar l'Acta de la sessió anterior.

Ens va doldre molt haver de prendre aquesta mesura, però creiem que la vulneració d'un dret democràtic que tenim com a regidors és summament greu.

El motiu d'aquesta decisió fou la impossibilitat de consultar i estudiar, durant les quaranta-vuit hores prèvies al Ple, la documentació i informació referida als punts a debatre durant la sessió, malgrat anar dues vegades a la Casa de la Vila en horari d'oficina.

Davant que no era la primera vegada que faltava algun punt i, a més a més, que aques cop hi figuraven de molt importants: la primera modificació del pressupost per al 1996, la liquidació del pressupost del 1995 i tots els decrets dictats per l'alcaldia; vam optar per abandonar el ple municipal. Volem assenyalar també que en un anterior Ple vam demanar poder accedir amb setanta-dues hores d'antelació a la informació sobre els punts a debatre en els Plens per a preparar-los millor, a la qual cosa ens contestà el senyor alcalde que les quaranta-vuit hores que marca la llei eren suficient per a nosaltres. Aquestes són les que nosaltres estem en el legítim dret d'exigir i ara així ho fem.

El no poder accedir a aquesta informació, a la qual tenim dret per llei, no ens permet treballar per Artesa fent l'oposició digna, seriosa i responsable que el nostre poble mereix.

Els regidors de l'ENTESA només desitgem que això no torni a passar i puguem estar informats per poder dur a terme la tasca que ens ha estat confiada pels nostres electors.

Finalment ens dol que el senyor alcalde davant aquest fet opti per declinar la responsabilitat vers el funcionariat de l'Ajuntament en un intent de defugir la seva que, creiem, és únicament seva com a batlle del nostre poble.

Concert de Sant Esteve a l'església

CONVERSA AMB UN CARRINCLÓ LEGAL

Carles Yuste "Beethoven"

Dedicat a a tots aquells que saben pendre's la vida d'una manera diferent a la que ens marquen. És a dir, a tot els imprevisibles, els qui ens sorprenen amb reaccions inesperades i creatives. Als qui, com els gats, sempre cauen de peus. Als qui tenen sortides genials davant la situació més absurda. Als qui sempre hi veuen quelcom més. A tots aquells que puguin gaudir d'aquesta col.lecció d'històries musicals sense problemes. I a tots aquells que han donat vida a aquest disc.

ALEGRIA.

Aquesta és la dedicatoria impresa en la sobrecoberta del disc, *LLEIDA CARRINCLONA II*. Però bé podria ser, l'inici d'un Manifest Carrincló, d'una manera de ser de la gent de Lleida, que es va perdent, però no del tot, afortunadament. Hem quedat avui, per parlar d'això, de la Música, de la vida, del bé i del mal, en Ramon Serra i jo, amb el senzill i humil Carles Yuste, un músic de Lleida, o que punyetes, hem quedat senzillament amb un gran músic de Lleida. Lo Beethoven.

Per què et diuen Beethoven?.

No pas perquè sigui sord eh;-rialles, sobretot del Ramon-. Quan anava al Col.legi a La Mariola, als nou anys, vaig començar a tocar el violí i com que no hi havia massa cultura, en lloc de dir-me Vivaldi o Mozart, em van dir Beethoven, perquè era potser, el més conegut i no sabien si era pianista o violinista.

Quina ha estat la teva trajectoria musical?.

Vaig començar, anant a estudiar música amb el Sr.Àngel Rós, allà al Carrer Major i també al Conservatori fins als disset anys -el Ramon comença a fer fotos i el Carles li diu si vol que es tregui la bufanda i la jupa per estar mes guapo, sino semblarà que demano caritat- La música, a mi, sempre m'ha "flipat" -continua- Jo tenia un oncle a París, que es deia Salinas, que va marxar quan la Guerra, perquè era Comissari dels rojos; va formar allà una Orquestra i era molt famós. Feia cançons, que aquí van cantar entre altres el Rudy Ventura i el Paquito de Jerez, com per exemple "España Cha Cha Cha". Ell em va regalar un violí a Andorra, que era allà on es podia veure la família, gràcies a ser un País Neutrat, ja que aquí no podia tornar. Com que jo feia d'aprenent de mecànic, a casa em van encoratjar a que fes de músic i així amb el sobresou, pugués fer bullir bé l'olla...-*Ens diu que el seu oncle, era amic d'en Pau Casals i ens ensenya una carta autògrafa d'aquest datada el 3 d'Octubre de 1941 a Prada de Conflent, on a més de lamentar la situació a l'exili li diu que no troba el Tractat de Composició i Harmonia, que li demanava el Sr. Salinas-*. També em va regalar una flauta travessera, que vaig aprendre a tocar i després, com que el mecanisme és similar, el Saxofó. Vaig estar també a la Banda Militar de Gardeny, perfeccionant i estudiant la flauta, perquè, això de la música, no s'acaba mai.

En quants Grups has tocat?.

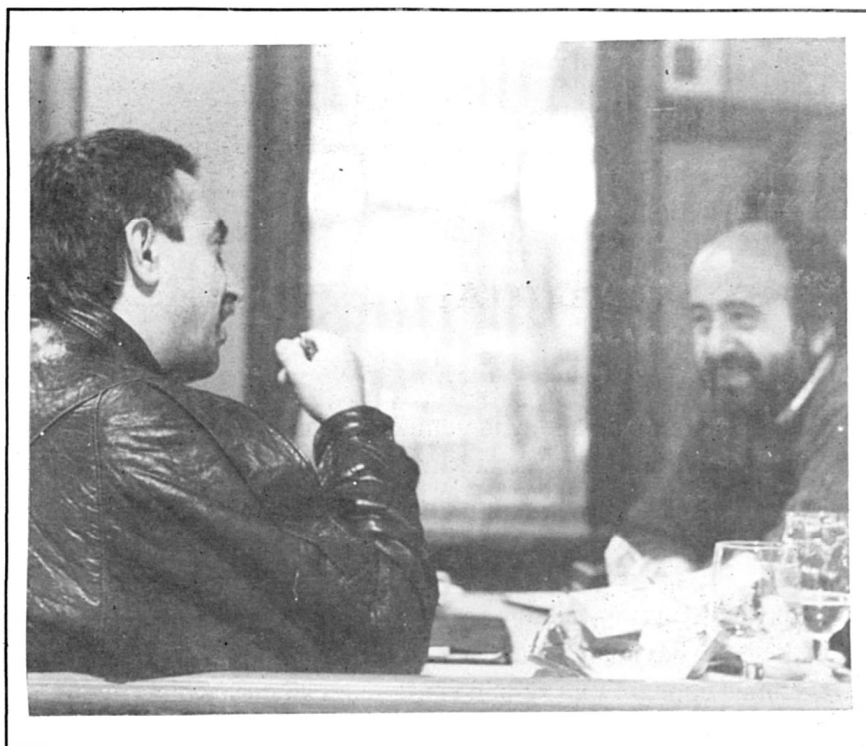
Vaig començar, amb un Grup que tocava Rock i versions dels Beatles, que es deia *Els Trucs*. Després vaig

anar amb el Toni Abad, que feiem *Folk, Country...estil, Crosby, Neel, Stil & Young*. En acabar la mili vaig anar amb un grup de Teatre independent molt famós, que es deia Tábano. Va ser curiós com hi vaig entrar. Van venir a actuar aquí a Lleida i el flautista, va fugir, no sé si se li van fondre els ploms o què, el cas és, que aquests de l'Esquetlla Teatre, em van venir a buscar i no m'ho vaig pensar dues vegades, vaig marxar amb ells, i després d'un més a la Sala Villarroel de Barcelona, començarem una gira per tot l'Estat de 7 ó 8 mesos. Després me'n vaig cansar i altre cop a Lleida. Es va morir el Franco quan estava amb ells. A Lleida vaig entrar a l'Orquestra *Cosa Nostra* de Jazz experimental amb músics com el Farrero i un Americà que va tocar després amb la Plateria. En aquella época, no sé si era per la fruita o què? noi, a Lleida apareixien i desapareixien músics de tot arreu. Després acompanyava cantautors, com el Xerric, el Tena, a l'Oró també, la Teima, pels pobles i també a l'Universitat de Barcelona.

Sí home. Ja me'n recordo. Jo sempre anava amb el Jordi. Tenien un representant molt especial, el Tatin. Què se n'ha fet?

No ho sé. El vaig veure, fà 5 ó 6 anys. Anava amb un "Aiga" com d'aquí allà i al mig del carrer em va cridar,

eeeeh, Osti, que fot aquest paio. I era el Tatin, feia de representant artístic amb una empresa de Barcelona que es deia *Área*.

Després que vas fer més?.

Bé, me'n vaig anar de Predicador.

De Predicador?. Amb un grup Catòlic, Cristià o què?.

No independent. Però sí, digem-ne Cristià. Vaig ser-hi 4 ó 5 anys, sense deixar mai la música però. Vaig voltar per tota Espanya i també un any i mig per Xile. Fins que me'n vaig cansar. Saps, vaig estar molt fotut, per la droga. LSD..., fumava herba, fins i tot la que hi havia als bancals i em va tocar bastant al cap. Em va agafar molta por. No podia sortir de casa. Vaig anar amb metges, però les pastilles no em feien res. Fins que un dia, va aparèixer un Misioner, que em va parlar de la

Bíblia. Hi vaig trobar una Pau tan gran en aquelles paraules, que a l'endemà, la por que tenia de feia tant temps em va marxar de cop. Vaig pensar. Osti tu!. Aquestes paraules tenen quelcom. I les vaig anar a predicar. Ja abans, era d'un grup de joves cristians de L'Església de Sant Pere.....

Ah; si. Ja me'n recordo d'aquell Grup, vaig venir a cantar amb el Jordi. Recordo que tots cantàveu a manera d'himne aquella cançó, que feia... *Passejar pel Carrer Major es lo millor, es lo millor...*

Sí, doncs, d'allí vaig sortir bastant cremat. Bé doncs com et deia, em van donar vida aquelles paraules i encara sóc creient eh;. Vaig continuar fent l'apostolat, però sols aquí a Lleida i vaig muntar una Orquestra que es deia *Sidarta* amb l'Alfonso Enjuanes i poc després me'n vaig anar a tocar amb el Pota, que tenia un Grup estable.

Llavors vàs conèixer el Parrano?.

Sí, bé, ja el coneixia de la Mariola. Però no hi havia parlat mai. El Parrano l'agafàvem de reforç per les festes i "juergues" més importants. El Pota, deia, "*Que vingo lo Parrano, que així la fotrem més grossa*". Tocàvem a les Torres de gent de peles. Bodes, batejos, "juergues"... i bé bé, "jaleo" rai;. Assegurat. Després vaig anar a "*l'Orquestra Canyeret*" que feiem temes d'aquí. I ja lo de la droga i el mam, ho havia deixat del tot. Ben

mirat, érem drograddictes ecològics. Molta herba, algun cafè amb llet... "jalà" poc però ehj. "Quartos" a la butxaca i herba perquè deien que era natural. Després vaig tocar amb les orquestres de la Sala Europa, com Smoking i altres. Vam fer el "Jazz Pot" amb l'Enjuanes, el Trebol i el Xente Masana, els coneixes no? ui; aquellj. I ara toco amb la "Pixie Dixie" i amb la "Peculiar".

De tots els temes que has compostat amb quins et quedes?.

No ho sè... tal vegada "Carrer Cavallers", però el "Torero"... M'agrada molt a mi el "Torero"...

El "Torero de los tranvias ?".
Si aquesta, encara la canto per "ai".

I "Músico queria ser", no la cantes ?.

No, perquè com que és una canço nova, encara no la tenim muntada

A veure si la tocarem primer Els Tartanys, que tu. No saltres ja l'estem assajant.

I "Amalia Bautista," d'on l'heu tret?

Aquesta era una canço del Parrano, que la va aprendre d'algú que va viure a Cuba i la va adaptar a la seva manera. De fet "Carrer Cavallers", l'ha grabat en disc "La Genuina", una Orquestra de Barcelona i també la tocava "Pylon".

Com t' ho fàs per a compondre. Primer la lletra o no?.

De fet millor la lletra. Ara estem treballant una canço que es diu "Lo Xapo". Contra la depressió, Xapo. Si tens problemes un xapo. Mira, no tinc ganes de pensar, que em fa mal aquí. Vine que et donaré un xapo, La farem amb ritme de Dixie o Swing. Perquè si parlem de xapos no podem fer-ho a ritme de Vals.

Composes sol ? . De nit o de dia?.

Ultimament treballo amb l'Oscar Labella, perquè no m'agrada treballar sol, i ja no tinc tanta inspiració com abans. Ho fem quan surt, a vegades ens prenem un vermutet o un got de vi i osti, vengua a veure que surt.

Quins músics d'aquí , has admirat més?.

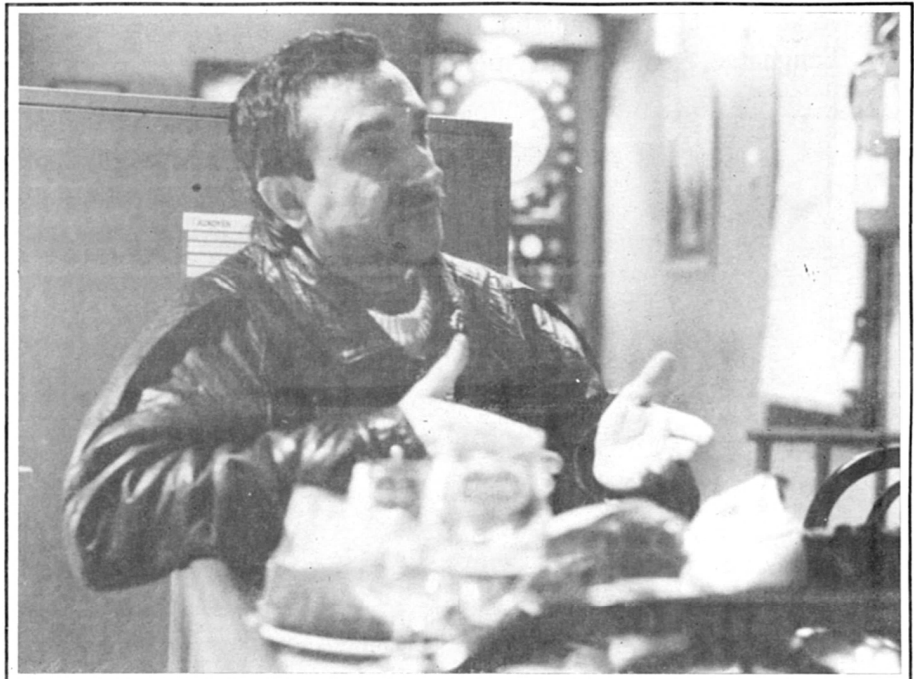
Sens dubte, l'Enjuanes. Es un noi que ha treballat molt la música. La gent no es pot arribar a imagina mai, els dies, i anys de treball que hi ha darrera d'un gran músic. Aixó no es valora prou. Admiro multi-sim al violinista Sthepan Grapelli , un monstre del Jazz que ha tocat amb el grans d'arreu del món -ens ensenya una foto de tots dos feta l'any pasat quan va venir a tocar a l'Auditori-. El tio va cobrar tres quilos per l'actuació!. Es tota una llegenda. Ah, me n'oblidava, he admirat molt al Parrano com artista Genial.

En qui'n sentit era artista? per xistós, pel ritme, o qué?

Podia escenificar una canço. Cantava d'una manera, es movia d'una manera, improvisava d'una manera, feia gràcies d'una manera molt personal. Tenia un aire especial. El Pota també, encara que aparenta ser seriós, és molt picant i "caxondo", un tio de la broma.

Defeneix-me que és un carrincló?

Bé, un paio de Lleida, amb el caràcter d'aquí. Que crida molt. "Noi agafa el xapo!", que beu de manera intel.ligent i li agrada la "juerga". I també és una manera d'entendre la vida. Carrincló en sí no vol dir res , però és més que una paraula. Les coses si no van bé, té! Tot a l'esquena. Per mi és una barreja, entre els pagesos, perquè Lleida, era i és l'Horta, els Calixtros-Els Gitanos d'aquí-i els pagesos de la Comarca, que era on es feien les "Juergues", les Festes Majors, tot això.

Les paraules que vosaltres feu anar, -"apojinar", "jalar", "Pillera", "ostilar"-. Abans eren paraules que també es feien anar als pobles. Les utilitzeu sovint?. Escolta, "ostilar" vol dir en "Pijo", lligar? No, va més lluny, vol dir fer l'amor. Encara entre nosaltres les fem col.loquialment, però ja menys que abans. Quan parlo amb lo Pota, sí, que ho fem, per exemple em diu, avui no farem "chi", per a dir que no farem ni cinc. Abans tocavem en moltes "juergues", ara l'última va ser a la Cafeteria Reno, fa quatre anys. Ja no se'n fan, com aquelles. Amb costelles, all i oli i arranca noi!, que després cantaré jo i vinga!. Aquest llenguatge, és mestís, una mena de "xapureau". No el parlava tothom a Lleida.

Què en penses dels músics, que van pels pobles i ho porten gairebé tot grabat?

Això es contrapoduent per un mateix, el bonic és tocar, fracassar, tornar-te a aixecar, assajar, triomfar. Ara hi ha com una boira, com una tanca entre uns músics màquina i la gent. Tot és més fred. Lo bonic, és tocar en directe assumint el risc d'equivocar-te, és tot un desafiament.

Te'n recordes, quan apareixies amb aquell vell sis-cents, ben entrada la nit, a Margalef, amb la guitarra... quan la vaga dels tractors i entre "carajillo" i "carajillo", s'armava allí la Revolució?

Osti si me'n recordo. Anàvem amb lo Serra amb aquell cotxe destartalat. Eren bons temps, aquells, ara tot ha canviat. A vegades penso que he canviat jo, però no. Un pot tenir 50 anys i ser flamenc igual. La persona no té per què canviar cony. Jo que sempre vaig amb gent que el més gran té 29 anys, no puc entendre perquè ara per a pasar-s'ho bé s'han de fotre 8 o 10 cubates. El bonic és anar amb aquell puntet, amb dos o tres cubates n'hi ha prou. No s'ha de beure com ara, fins a caure.

On es pot anar ara per passar una bona estona?

Ara des que l'Europa no existeix, jo practicamente no surto. Fa molta falta un localet, on trobar-nos la gent del bon rotllo, els bohemis, els artistes, els músics, els que els agrada enraonar. Un baret com aquest, amb un piano empotrat perquè els patosos no en facin de les seves hi hagi música en viu. I aquell artista que no té on exposar pugui penjar la seva obra. Ara estic parlant amb lo Tonet Rufie, per entre cinc o sis muntar-ho. Un baret cultural on s'estigo bé fins a la una o les dos, no massa eh! que després vénen els descalços i s'arma.

Qui són els descalços?

Aquestos que surten a talúries i s'entufen. Els borratxos.

Jo políticament, no et conec de res, però suposo que com tots els artistes, ets un amant de la llibertat, de la Democràcia, no sents com si ens vulgués tornar una mena de feixisme, disfressat aquest cop d'ensopiment, d'apatia, que ens porta cap a un buit total?

Home és clar que estic a favor de la llibertat, ara sembla que hi ha com una grisor una boira, que ens vol matar d'avorriment. La tele fa pudor, fot mania està manipulada. Faria falta cantautors. Ara hi ha molt que criticar. Franco mira que era xungo. Però ara amb aquests que s'emporten els quartos, ja és delictes, ja.

En el futur quan siguis gran, com et veus? et veus continuant com a Músic fins a la mort?

Home si Déu em dóna salut, sí. Jo em veig tocant en un local estable, amb dos o tres músics. Tocar per a poca gent. No m'agraden les actuacions massives, m'agrada la "juergueta" o un concert, amb no massa gent.

Et guanyes bé la vida amb la Música?

Home, més malament que bé, he viscut sempre de la música. No em puc queixar. Compro i venc instruments també. Concebeixo la música com una manera de passar-ho bé i de viure.

Acabem l'entrevista, renovant la promesa que ens va fer aquesta Festa Major, quan va venir amb la Pixie de fer una festa carrinclona, que organitzarà La Femosa, amb cassola inclosa, a la qual s'afegiran, altres membres de La Peculiar, que van tocar plegats amb els Tartanys en una boda no fa gaire i que els entusiasma la idea i que, de quallar, pot ser allò mai vist.

Gràcies per ser com ets, Beethoven.

NOTA: Dels dos blocs de definició del què és un carrincló, segons el diccionari de Sinònims, em quedo amb el segon: Distingit, Original, Elegant. Però el summum d'un carrincló, segons el Pota i el Beethoven, són aquells que havent perdut quelcom, saben muntar una "juerga" per a celebrar-ho. Són la legalitat elevada a la màxima potència.

Lleida, Senglar II, a 4 de gener de 1996

Ramon Serra i Felip Domenech.

COSES DEL NOSTRE TERME

El riuet Femosa, al seu pas pel terme d'Artesa, és travessat per quatre ponts (cinc si comptem el de la carrerada de Vinatesa, que separa el terme d'Artesa del de Lleida) : el pont del Molí o del camí de Torregrossa, el del Vinyar Nou **aquest, avui, d'us particular**, el de la Carrerada o de les Fonts i el Pont de Motlleu. De tots aquests ponts, només el Pont de Motlleu ha donat nom a una partida o subpartida del nostre terme i això, com veurem, no és perquè sí.

Diuen els entesos que tots els topònims que porten el nom de *pont* al seu davant **Pont de l'Entorn, Pont de Bar, Pont de Muntanyana, Pont de Suer, per anomenar-ne només alguns de les comarques de Ponent** s'originen a l'Edat Mitjana a partir de l'existència d'un pont vell bastit en temps del romans. Si aquesta teoria es correcta, hauríem de pensar que en aquest lloc **o molt a prop** on hi ha avui el Pont de Motlleu, ja hi havia un pont en temps dels romans que encara subsistia en temps de la conquesta dels cristians d'aquestes terres. Aixà que diem no és pas inversemblant, primer pel mateix fet que aquest pont és bastit en el camí principal del terme, el que unia Artesa amb la ciutat de Lleida **avui encara, la gent gran, d'aquest camí en diuen** *el camí vell de Lleida* i per això és lògic de pensar que de temps antic hom es vulgués assegurar que, en temps de fortes pluges, la comunicació amb Lleida fos sempre garantida. En segon lloc, per tots aquest voltants **tros del Cosí i del Cosinet, principalment** s'hi pot trobar fragments de ceràmica romana el quals denuncien clarament l'assentament d'alguna mena d'hàbitat romà, la qual cosa ve a enfortir aquesta hipòtesis.

Com que les teories **quan no es poden documentar degudament** només són teories, ho deixarem aquí. El que sí que m'agradaria deixar ben subratllat és el fet que, aquesta partida **o subpartida, segons com es miri** porta el nom **nou o vell** d'aquest pont i, pel que sabem, a finals del segle passat ja estava ben consolidat, com ho demostren aquests versos de la cançó artesenca sobre una forta pedregada:

*Del dia tres de juny
prou ens en podem recordar,
va caure una pedregada
que tot ens ho va xafar.
va començar pels Puntals,
passant per Pont de Motlleu
Vinatesa i grialó
ho portava reu a reu.*

A. Costafreda

I JA FA QUASI NOU ANYS

Segurament quan aquest escrit aguaiti per les pàgines de la Femosa, l'obra els *Degotalls*, aquest que signa n'és l'autor, ja farà uns quants dies, si no setmanes, que serà estrenada. El moment d'escriure l'article, però, es bastant anterior a la data d'estrena i es fa difícil, si no impossible, saber si serà un èxit o no. Entre les poques virtuts que hom pot afirmar com a pròpies no hi són els dots d'adivinació.

Allò que hon sí pot constatar ara mateix és un fet prou remarcable per a Artesa en relació amb aquesta obra que el grup **Teatre Estable de Mollerussa** ha d'interpretar: el protagonisme rellevant de tres artesencs en la seva realització. **Felip Gallart és l'autor, Josep Ramon Bonet el director i Joan Besora un dels actors principals.** Parlo evidentment com a artesenc i no com a autor de l'obra perquè penso que el fet és prou significatiu.

El projecte que ha dissenyat el Teatre Estable de Mollerussa, amb Pagès Editors, l'Institut d'Estu-dis Ilerdencs i tots aquells grups i institucions que s'hi vulguin afegir no s'atura en la representació de *Degotalls*. Es molt més ambiciós i inclou la publicació i estrena d'altres obres d'autors ponentins. Ponent com a àmbit literari té una pobra tradició teatral. La publicació i estrena de *Degotalls* representa l'inici d'un projecte que vol eixugar de la cultura ponentina aquest dèficit secular. Representa, per tant, *Degotalls*, un pla de dos vessants, literatura i espectacle dramàtics que han d'iniciar una mena de naixença, renaixença seria un terme excessiu, que prepari els fonaments de tots l'edifici que encara cal bastir.

Artesa compta amb una tradició teatral prou important. Tot i la poca durada dels grups teatrals n'han existit prou per poder constatar certa continuïtat que omple gairebé tot el que portem de segle. Això fins a l'any 1987, quan dissortadament es va dissoldre el darrer grup que representava de forma regular. De llavors ençà les estrenes han estat fruit d'iniciatives puntuals o de representacions foranes. Ja han passat gairebé nou anys i no ha aparegut cap altre grup més o menys estable. Que tres artesencs participin com a peces fonamentals en un projecte teatral important ens ha d'omplir de satisfacció. Suposa una projecció d'Artesa cap a l'exterior (els pobles tenen ben poques oportunitats de projectar-se) del que havia estat una tradició fonamental en la nostra cultura. Nou anys, però, comencen a ser massa anys i la realitat teatral artesenca és gairebé inexistent perquè l'alegria sigui completa. Què hi farem!

Felip Gallart i Fernández

SOLUCIONS DELS MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS

1. Cinematògraf. 2. Emanaran. Ela. 3. Necator. Cran. 4. Itt. Emagrama. 5. R. Osmanlí. Lo. 6. Ennea. Naab. 7. Uia. Teándric. 8. Til.ler. Daina. 9. Quimo. Pi. Dcl. 10. Petrus. Vague. 11. Ena. E. Besós. 12. U. Tatarà. Ei.

VERTICALS

1. Centreuropeu. 2. Temi. Niemen. 3. Nacionalitat. 4. Ena. Se. Ru. A. 5. Matemàtiques. 6. Aroma. Et. S. T. 7. Tarannà. P. Sa. 8. On. Glandivo. 9. G. Criada. Asa. 10. Rera. Bridge. 11. Alamo. Incube. 12. Fanal. Calé. I.

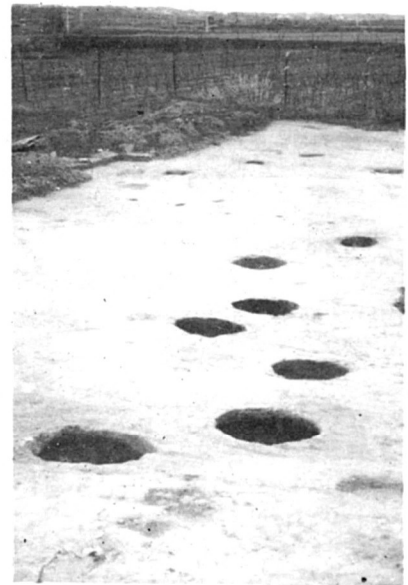
EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES AL JACIMENT DE MINFERRI

Equip Minferri

El jaciment arqueològic de Minferri fou descobert pels membres del Grup de Recerques Arqueològiques de «La Femosa» a finals del anys setanta, en el decurs de les prospeccions arqueològiques exhaustives de la vall del riu la Femosa. Des del moment de la descoberta els membres d'aquest grup, per mitjà de l'extens àrea on apareixen els materials arqueològics (unes 10 Ha) foren conscients de l'extraordinària importància del jaciment, així com també de la seva singularitat, ja que a les planes de la Catalunya Occidental, en aquells moments, quasi no es coneixien jaciments pertanyents als inicis de l'Edat del Bronze i per tant podia contribuir als seu coneixement i identificació. A partir del moment de la descoberta, les visites dels membres del Grup de Recerques Arqueològiques al jaciment foren constants i en decurs d'aquestes es recolliren abundants materials arqueològics que es conserven i es poden veure al Museu Local Arqueològic d'Artesa de Lleida.

Un exhaustiu estudi de totes aquelles troballes i les d'un grup de Juneda es publicà l'any 1990 a la revista Quaderns d'Arqueologia de Grup de Recerques de La Femosa, per tal que a partir de la seva difusió es prengué constància de la importància del jaciment. A partir d'aleshores aquest ha estat citat en els treballs i síntesi que sobre aquest període s'han publicat en el nostre país.

Arran d'uns rebaixaments de terres efectuats a finals de 1992, els quals posaren al descobert abundants restes arqueològiques i davant el perill de la seva destrucció i de la desaparició de l'única part del jaciment que quedava intacta, el Servei d'Arqueologia de la Generalitat decidí efectuar-hi excavacions arqueològiques d'urgència per documentar totes les restes i estructures. La coordinació científica i organitzativa de tots aquests treballs arqueològics, duts a terme en el decurs dels darrers tres anys, s'encarregà a la Secció d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga de la Universitat de

Lleida.

Un cop finalitzada la tercera campanya d'excavacions, que ha estat la més fructífera, es disposa d'una important i extensa informació de vital transcendència per conèixer inicis de l'Edat del Bronze a les terres planes de la Catalunya Occidental. Com que en la descoberta i posterior difusió científica del jaciment hi tingué un paper destacadíssim el Grup de Recerques Arqueològiques de La Femosa, hem cregut oportú difondre els primers resultats d'aquest treball arqueològic en aquesta revista. Voldríem també agrair des d'aquestes pàgines la col·laboració desinteressada en treballs d'excavació i recerca dels membres d'aquest grup, al mateix temps que aprofitar aquestes pàgines per convidar a tothom a visitar el jaciment en futures campanyes d'excavació.

El Jaciment arqueològic de Minferri es situa en el marge esquerre del riu la Femosa, en els termes municipals de Juneda i Les Borges Blanques i la part excavada en els darrers anys estriba dins el terme de la primera població, a uns docents metres al sud-oest de la Granja-Escola Les Obagues, al peu del camí de Sant Jordi, que comunica Puigverd amb Juneda

La gran importància del jaciment de Minferri cal buscar-la en el fet que una part del mateix està encara intacta, amb la qual cosa la seva excavació pot contribuir de forma decisiva en el coneixement de la fase inicial de l'Edat del Bronze a les Terres de Ponent, coneguda pels prehistoriadors amb el nom de Bronze Antic (1800-1500 a.C.). Fins ara el coneixement que en tenim és a partir de troballes superficials de materials arqueològics en els nombrosos jaciments coneguts a les planes de la Catalunya Occidental i a partir de les quals i de la pròpia situació dels jaciments s'ha suposat una certa continuïtat en el procés de colonització agrícola endegat des del Neolític, com han posat de manifest els nombrosos jaciments neolítics a l'aire lliure localitzats pel Grup de Recerques Arqueològiques de La Femosa a les valls dels rius Set i la Femosa. Les excavacions en el jaciment de Minferri han posat de manifest que es tracta d'un assentament a l'aire lliure d'una comunitat d'agricultors i ramaders, format per una agrupació de diferents cabanes construïdes amb materials peribles. L'extensió del jaciment s'ha calculat en unes 10 hectàrees, sens dubte un dels més grans de Catalunya per aquesta època. Però cal tenir en compte, que pot molt ben ésser, que no tota aquesta superfície s'hagués ocupat en el mateix moment i que s'hauria produït un desplaçament relatiu dels nuclis habitats al llarg dels aproximadament 300 anys de vida del jaciment (1800-1500 a.C.). D'altra banda, les cabanes - segurament elements vertebradors d'un tipus d'organització social basat en la família en sentit ampli - presenten una dispersió (llars per cuinar, forns metal·lúrgics, sitges d'emmagatzematge ...) es realitzen a l'exterior, al voltant de l'hàbitat.

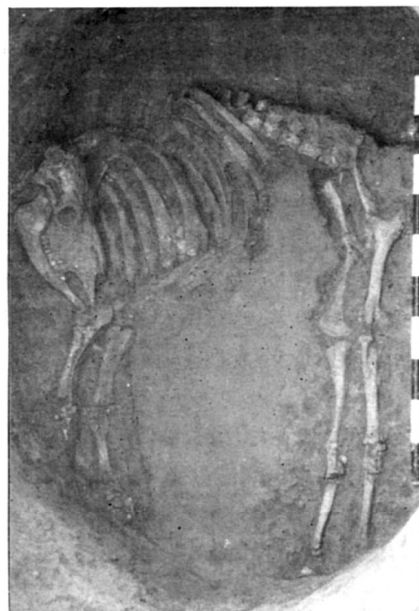
S'han pogut documentar al menys tres d'aquestes cabanes, destacant la seva planta ovalada o circular (de 3 a 4 metres de diàmetre) i documentant-se per primera vegada a les Terres de Ponent la seva tècnica de construcció. Diferents troncs clavats a la terra, dels quals només resten les empremtes dels forats, en delimitaven el perímetre i servien d'armadura per sostenir l'entramat d'elements vegetals recoberts de fang amb els quals es construïen les parets. Un pal més gran en el centre de la cabana servia per a sostenir la coberta feta també amb canyís i fang. En ocasions el terra es condicionava amb un enllosat de pedres com aïllament de les humitats.

L'agricultura i la ramaderia constitueixen la base econòmica fonamental d'aquest assentament. L'element més espectacular en aquest context és la presència de nombroses fosses i sitges (més de 50 conegudes fins ara) destinades tant a l'emmagatzematge de productes agrícoles (cereals, farratge, ...) com possiblement en alguns casos d'aigua. Els estudis de les llavors, encara en curs, han fet palesa la presència de cereals (ordi i blat) així com nombroses males herbes associades al seu cultiu.

Aquesta dada, junt a la gran capacitat de les pròpies sitges (sovint superior a 1 metre cúbic) indica una producció excedentària i la presència d'una comunitat plenament sedentaritzada i arrelada amb el seu territori, la qual cosa canvia la imatge fins ara existent en la qual es sobrevalorava el caràcter estacional i semi-nòmada de les comunitats d'aquest període.

Han aparegut igualment molins de pedra i eines com dents de falç de sílex o destrals de pedra polida que permeten conèixer el conjunt del procés de producció i transformació d'aliments.

Quant a la ramaderia, s'ha documentat la presència d'ovicàprids (ovelles i cabres), bòvids i porcs. Han aparegut també restes de cavall, possiblement utilitzat com animal de càrrega o tir i restes de gos. En ocasions aquests animals apareixen sencers a l'interior de sitges, un cop aquestes han estat amortitzades i utilitzades com abocadors. El fet que la seva carn no s'hagués consumit podria explicar-se pel fet de la seva mort per malaltia o epidèmia.

donat que en altres casos en els ossos són evidents les traces de descarnació i consum.

La cacera d'animals silvestres sembla constituir un complement addicional a la dieta alimentària. En aquest sentit, han aparegut diferents restes de cérvol i porc senglar.

Un altre aspecte important ha estat la troballa de fosses destinades a la refosa de metall, gresols de ceràmica per recollir-lo en estat líquid i tres motlles de fosa de pedra en els quals es donava forma a l'objecte i també restes d'escòria de bronze, elements de gran transcendència ja que la presència de tots ells en el jaciment ens informen que la producció d'elements metàl·lics s'efectuava en el propi assentament, fet documentat per primera vegada en les nostres comarques en un hàbitat del Bronze Antic. Ignorem, però si existia un grup de productors especialitzats, deslligats del treball de la terra, o bé - el més probable - es tractava d'una producció assumida en el marc de la pròpia organització domèstica. El conjunt d'aquestes troballes constitueix, sense cap mena de dubte, una de les aportacions més destacades pel coneixement dels inicis de la metal·lúrgia del bronze a les planes de Ponent, però alhora plantegen un interrogant sobre la procedència de la matèria primera, atès que en aquestes terres no existeixen jaciments de coure ni estany, la qual cosa planteja la hipòtesi que s'obtenien a partir de l'intercanvi en forma de minerals o bé de metall en forma de lingots o d'objectes de bronze amortitzats i destinats a la refosa. Per tant cal pensar en un comerç o intercanvi basat en una producció agrícola i ramadera excedentària.

El darrer aspecte que cal destacar de les excavacions arqueològiques en el jaciment és la documentació, per primera vegada a les nostres terres, d'enterraments de cadàvers en fossa. Però d'aquesta pràctica funerària s'han de remarcar dos aspectes: en primer lloc, no sembla que es construeixin fosses especials per enterrar morts, sinó que es reutilitzen les fosses-sitges ja existents; en segon lloc, no sembla existir un lloc específic per a enterrar els morts, sinó que la inhumació es fa en la pròpia zona d'hàbitat, en les proximitats de les cabanes.

Quan a les modalitats d'enterraments, se n'han observat tres tipus diferents: un enterrament individual d'un adolescent, un enterrament doble d'un infant i un adult i un enterrament múltiple, aparentment efectuat en dos moments diferents,

d'un adult primer i després d'una dona adulta i un nadó, possiblement morts durant el part.

Estudis antropològics posteriors permetran determinar l'edat i sexe dels cadàvers. Tanmateix, hi ha un factor novedós, desconegut fins ara en altres rituals similars, com és la presència d'ofrenes en alguns enterraments. Aquestes ofrenes consisteixen tant en vasos ceràmics o objectes lítics dipositats al costat dels cadàvers, com es restes de viandes, en algun cas tan espectaculars com el tòrax d'un bòvid junt amb diferents braons de cabres i ovelles. Ignorem les connotacions socials inherents a aquestes ofrenes, però constitueixen un punt de partida d'immensa vàlua per al coneixement de les relacions socials en el sí d'aquestes comunitats, on l'edat, sexe o el prestigi social del difunt podia constituir un factor discriminador en els ritus d'enterrament dels morts.

Un cop finalitzada la darrera campanya d'excavacions arqueològiques s'inicia un lent procés d'estudi i anàlisi al laboratori del conjunt de restes aparegudes. Durant els treballs de camp s'han recollit sistemàticament mostres de tots els sediments que degudament tractades permetran una reconstrucció del tipus de vida dels membres d'aquesta comunitat dels inicis de l'Edat del Bronze, així com la reconstrucció del seu entorn i de les seves fonts econòmiques. Igualment, els materials orgànics permetran l'obtenció d'una sèrie de datacions per carboni 14 que constituiran les primeres datacions absolutes d'aquest període a les contrades de Ponent, un cop tancat tot aquest procés tindrem un coneixement exhaustiu d'aquesta comunitat de l'Edat del Bronze.

